

سوگ هنر در عزای حسینی

سوگواری عزاداران حسینی در محرم، هنری‌ترین مراسم مذهبی جهان است که در آن از نمایش، ادبیات، موسیقی، نقاشی، فن خطابه و... بهره گرفته می‌شود.

جام جم آنلاین: سوگواری عزاداران حسینی در محرم، هنری‌ترین مراسم مذهبی جهان است که در آن از نمایش، ادبیات، موسیقی، نقاشی، فن خطابه و... بهره گرفته می‌شود.

از زمان حکومت شیعی خاندان آل بویه که برای نخستین بار گروه‌های عزاداران در کوچه‌ها و میدان‌ها به راه افتاده و به سوگواری پرداختند تا دوره قاجار که تعزیه به اوج خود رسید، نقش هنر در برپایی مراسم عاشورا همواره پررنگ‌تر شده است.

روضه‌خوانی که وامدار ادبیات است، پرده‌خوانی که بر 2 پایه روایتگری و نقاشی قرار دارد، نوحه خوانی که با آوای موسیقایی به گوش مخاطب می‌رسد و تعزیه که به راستی اپرای ملی ایران است، همه و همه نشان‌دهنده آمیختگی آیین عزاداری محرم با انواع هنرهاست.

آواهای عاشورایی

این روزها و شب‌ها علاوه بر تکیه‌ها، حسینیه‌ها و مساجد، مراکز فرهنگی و هنری کشور نیز میزبان سوگواران حسینی هستند. در تهران نیز اگر به تالار وحدت، برج آزادی، فرهنگسرای نیاوران، تئاتر شهر و فرهنگسراهای سطح شهر سر بزنید، شاهد اجرای تعزیه و دیگر آیین‌های ویژه این ایام خواهید بود.

در این میان، بنیاد رودکی عهده‌دار برگزاری بخش عمده‌ای از مراسم و آیین‌های هنری ویژه ماه محرم شده است که مهم‌ترین آن هرشب در تالار وحدت برپا می‌شود. خیمه‌ها و نجواها عنوان مجموعه‌ای هنری است که با کارگردانی رامین حیدری فاروقی و حضور 200 هنرمند شهرستانی به مدت 10 شب در این مکان اجرا می‌شود.

فاروقی که استقبال پرشور مردم از این مجموعه برنامه او را غافلگیر کرده است، در گفت‌وگویی می‌گوید: با توجه به کارهای مستندی که از فرهنگ عامه در گوشه و کنار کشور تهیه کردم، همیشه دوست داشتم تا برای پلایش و عرضه داشته‌های هنری این مردم کاری انجام دهم که این مجموعه را در همان راستا باید ارزیابی کرد.

نقطه تاکید برنامه خیمه‌ها و نجواها بر آواهای مذهبی چون چاووشی‌خوانی، اشتم‌خوانی، نوحه‌خوانی و امام‌خوانی است و جنبه‌های نمایشی در اولویت دوم آن قرار می‌گیرند. مهم‌ترین ویژگی این مجموعه برنامه آن است که هر علاقه‌مند یا پژوهشگری در 10 شب بی‌آن که رنج سفر را بر خود هموار سازد، می‌تواند با ده‌ها سنت و آیین عاشورایی و صدها هنرمند شهرستانی آشنا شود.

شبیه‌خوانان پای برج آزادی

دیگر مجموعه برنامه هنری ویژه دهه اول محرم، اجرای تعزیه و مجالس شبیه‌خوانی در پای برج آزادی است که هرشب بعد از نماز مغرب و عشاء برگزار می‌شود. عظیم موسوی که مدیر هنری این برنامه است و بتازگی تعزیه به همت او در فهرست میراث معنوی یونسکو ثبت شده، در این باره می‌گوید: تعزیه بدون تماشاگر بی‌معنی است، برای همین ما این مجالس را در محلی برگزار می‌کنیم تا هرکس می‌خواهد به تماشای آن بنشیند.

او با اشاره به این که تعزیه هنری به تمامی ایرانی است، بر لزوم حمایت بیشتر مسوولان از آن تاکید می‌کند و ادامه می‌دهد: نباید بگذاریم تعزیه مثل نوحه‌خوانی با فرهنگ بیگانه و غیراصیل آغشته شود و رنگ و بوی اینجایی‌اش را از دست بدهد.

شبی که پای برج آزادی می‌رویم تا از نزدیک شاهد هنرنمایی گروه‌های تعزیه شویم، جمعیت انبوهی را نظاره‌گر هنرنمایی آنان می‌بینیم که سرمایه‌های گرانبها به شمار می‌آیند و باید قدرشان را دانست. تعزیه تنها هنری است که در آن تماشاگر جزیی از اجرا می‌شود و با احساساتش به نمایش جان می‌دهد.

فرهنگسرای نیاوران نیز این ایام میزبان گروه‌های تعزیه است که علاقه‌مندان می‌توانند برای تماشای مجالس شبیه‌خوانی به آن مراجعه کنند.

مقتل نوشته مشترک محمودرضا رحیمی و فرهاد نقدعلی و با کارگردانی محمودرضا رحیمی، دیگر نمایش عاشورایی است که این روزها در تالار اصلی تئاتر شهر روی صحنه است. این اثر و نمایش خورشید کاروان که برای بیستمین سال پیاپی در ایوان شمس در حال اجراست و اپرای عاشورا، نشان می‌دهند که این تنها هنرمندان و هنرهای سنتی نیستند که به سوگ واقعه عاشورا می‌نشینند و قالب‌های نو نیز می‌توانند به‌خوبی روایتگر این حماسه باشند.

ارگ آزادي و فرهنگسراهاي سطح شهر تهران نيز با برپايي نمايشگاههاي هنري ويژه اين ايام سيهپوش شدهاند كه مجموع اين فعاليتها نشان ميدهد امسال برنامه ريزي مديران و متوليان هنري براي بزرگداشت محرم و واقعه عاشورا بهتر از گذشته بوده است.

قالبهاي نو هنري

وقتي اين مطلب را با حميد شاهآبادي، معاون هنري وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامي در ميان گذاشتيم، او پاسخ داد: وظيفه نهادها و مراكز فرهنگي چون بنياد رودكي و مركز آفرينشهاي هنري اين است كه به توليد چنين آثاري و حمايت از هنرمندان سنتي پردازند و آنها را به همان شكل اصيل و درستش به مردم معرفي كنند.

او با اشاره به اين كه توجه به سنت نبايد ما را از قالبهاي نو هنري غافل سازد، ادامه ميدهد: در آينده بايد بر تعداد و كيفيت آثار هنري نو با موضوع عاشورا بيفزاييم كه با توجه به توان هنري کشور و علاقه هنرمندان، اين هدف دستيافتني است.

شاهآبادي با تاكيد بر جنبههاي احساساتي قوي حماسه عاشورا ميگويد: اين حادثه همه آن چيزهايي كه يك هنر را از نظر اجرايي و محتوايي به اوج مي‌رساند، دارد. حال اگر توليد هنري ما متناسب با بزرگي اين واقعه نيست، بايد به برنامه ريزي و عملکرد خودمان دوباره نگاهی بيندازيم تا بدانيم كاستي و كم كاري ما كجاست تا آن را رفع كنيم.